

LESBRIEF SPINDER

door

Peter Faber

www.peterfaber.eu

Voor informatie en boekingen:
Theaterbureau Het Verteltheater
030 – 2723022
www.verteltheater.nl
info@verteltheater.nl

Inleiding

Binnenkort ga je met je klas naar 'Spinder' van Peter Faber. Dit is een solovoorstelling naar het gelijknamige boek van Simon van der Geest. Het boek kreeg in 2013 de Gouden Griffel voor beste jeugdboek van het jaar en de Jan Wolkers prijs voor beste natuurboek van het jaar. In 2014 kreeg het ook de 1e prijs van de Kinder- en Jeugdjury in Vlaanderen.

Deze lesbrief is ter ondersteuning van de voorstelling. Dit omdat gebleken is dat leerlingen gericht naar een voorstelling kijken als ze op één of andere manier hierop zijn voorbereid. Ook na de voorstelling is het goed om naar elkaars ervaringen te luisteren. Op die manier staan kinderen stil bij wat zij hebben beleefd. Ook ontdekken ze dat een ander dezelfde voorstelling op een heel andere manier kan beleven.

In deze lesbrief komen de volgende punten aan bod

1. Voor de voorstelling

- a Een theatervoorstelling is spannend
- b Regels bij theaterbezoek

2. Spinder

- a Over het boek Spinder
- b Vertaling naar de voorstelling
- c Wie spelen er mee?
- d Waarom heeft Peter deze voorstelling gemaakt?

3. Lessuggesties voor Spinder

- a Voor de voorstelling
- b Voor of na de voorstelling
- c Na de voorstelling

4. Tot slot

Bijlage 1 Juryrapport Gouden Griffel 2013

In deze lesbrief staan wellicht veel meer suggesties dan waar tijd voor is om mee aan de slag te gaan. Pik er uit waar je denkt iets mee te kunnen. Op die manier zorgen we er samen voor dat de kinderen een mooie beleving hebben.

Ik wens jullie veel kijk- en luisterplezier bij 'Spinder'.

1. Voor de voorstelling

a. Een theatervoorstelling is spannend

Ook al zijn de meeste bovenbouw kinderen al vaker naar een voorstelling geweest, het is niet iets dagelijks. Daarnaast gaan ze misschien wel naar een andere school om de voorstelling te bekijken of zelfs wel naar een theater.

Daarom is het goed om de kinderen

- vooraf in het kort iets te vertellen m.b.t. waar de voorstelling over gaat
- je kunt vragen welke voorstelling ze eerder geweest zijn, wat ze toen gezien hebben, wat ze leuk vonden, wat niet. Kinderen die nog nooit bij een theatervoorstelling zijn geweest kun je vragen wat ze er zich bij voorstellen. Zo kan iedereen zich een beeld vormen van wat het is om naar een voorstelling te gaan.

b. Regels bij theaterbezoek

Het bezoeken van een theatervoorstelling heeft een aantal specifieke regels. Het is belangrijk om deze van tevoren met de kinderen door te nemen en daar afspraken over te maken

- **Zorg dat iedereen voor vertrek naar het theater of voor aanvang van de voorstelling naar de wc is geweest.**
- Tijdens de voorstelling mag niet heen en weer gelopen worden, dat leidt de speler(s) en de andere kinderen af.
- Denk er zelf aan dat u op een strategische plaats gaat zitten en leerlingen die iets meer aandacht nodig hebben bij u in de buurt zet. Schakel zo nodig een ouder in.
- De kinderen moeten niet kletsen met elkaar, of aan elkaars haar frunniken, of het klittenband van je schoenen los en dicht doen enz.
- Er mag natuurlijk wel gereageerd worden op de voorstelling als iets je erg raakt. Het verhaal kan je ontroeren, het kan spannend zijn of heel erg grappig. Al deze emoties mag een kind beleven en laten zien. Artiesten vinden het fijn als ze zien dat hun spel het publiek pakt.
- Tijdens de voorstelling wordt niet gegeten of gedronken
- Tijdens de voorstelling moeten alle mobiele telefoons uitgeschakeld zijn.

2. Spinder

a. Over het boek Spinder

In 2013 heeft het boek Spinder de Gouden Griffel gewonnen voor beste boek van het jaar (in de bijlage vind het juryrapport)

Een boek met een Gouden Griffel betekent dat het een boek met kwaliteit is. Maar hoewel het verhaal aan de ene kant heel toegankelijk en ontspannen is, met grappige tekeningen, opsommingen en plattegrondjes, is het een aan de andere kant ook een heftig verhaal. Niet alleen de oorlog tussen de twee broers is behoorlijk intens; het geheim is net zo verschrikkelijk als Hidde zelf al aankondigt op de eerste bladzijde:

Maar besef waar ik je mee opzadel. Als je dit hebt gelezen, is er geen weg meer terug. Weet dat ik je ga meesleuren in onze oorlog. Als je daar geen zin in hebt, of als je het niet durft aan te horen, moet je nu stoppen met lezen en moet je dit schrift opbergen. Heel goed opbergen (blz. 5)

Hiermee is niets teveel gezegd: dit is een verhaal dat je niet in de koude kleren gaat zitten. Maar toch spreekt het veel kinderen aan, mede omdat de schrijfstijl lekker luchtig is en met veel humor. Maar zoals gezegd, het verhaal is allesbehalve luchtig. Het is heel knap hoe Simon van der Geest de spanning in het boek weet op te bouwen met de constante vraag: 'Hoe gaat deze oorlog aflopen?

b. Vertaling naar de voorstelling

De voorstelling volgt voor een groot deel de verhaallijn van het boek en ook vele van de prachtige zinnen uit het boek zitten letterlijk in de voorstelling. Maar omdat een voorstelling een stuk minder lang duurt dan het lezen van het boek, zijn er ook heel wat stukken verhaal aangepast of weggelaten. Denk maar eens aan de verfilming van een boek van Harry Potter, hierbij is dit ook het geval.

Zoals gezegd kan het boek best heftig zijn, en ja, dat komt dus ook terug in de voorstelling. Ook deze is zowel toegankelijk en grappig, als spannend en heftig. De strijd tussen Hidde en Jeppe wordt steeds intenser naarmate Hidde dreigt het geheim te verklappen. Een geheim waar de dood van hun oudste broer Ward een centrale rol in inneemt. Uiteindelijk zal Hidde het geheim verklappen, en dat kan wel even 'behoorlijk raken'.

Waar in het boek veelvuldig gebruik wordt gemaakt van tekeningen en plattegronden zal het bij de voorstelling gelijk opvallen dat er een groot filmscherm staat. Bij binnenkomst zie je daar op het kelderraam. Gedurende de voorstelling zullen er zowel afbeeldingen, foto's, tekeningen en filmpjes op het scherm te zien zijn. Dit alles om je nog meer mee te nemen in de wereld van Hidde.

c. Wie spelen er mee?

'Spinder' wordt gespeeld door slecht 1 persoon en dat ben ik, Peter Faber. Ik ben zowel verteller, als Hidde, als Jeppe, als Bor, als Lieke, als moeder. En op de 1^e twee filmpjes in de voorstelling speel ik weer een heel andere rol. Welke verklap ik niet, dat zie je vanzelf.

Peter Faber is een bekende naam in de theaters in Nederland, maar meestal denken de oudere mensen dan aan een andere Peter Faber.

Maar tsja, twee mensen kunnen nu eenmaal dezelfde naam hebben. Dat ze dan ook alle twee theater maken is toevallig.

Nu ben ik inmiddels ook wel een beetje bekend. Spinder is tenslotte alweer mijn 6^e jeugdvoorstelling. Deze voorstellingen speel ik op scholen, bibliotheken, theaters, musea, maar ook buiten in de openlucht. Dus wie weet heb je me ooit al eens ergens anders zien vertellen of gaat dit in de toekomst nog gebeuren.

Voor meer info kun je een kijkje nemen op mijn website www.peterfaber.eu

Overigens heb ik niet alles voor Spinder zelf gedaan. Zo heb ik hulp gekregen van Ernst Weerstra die de voorstelling geregisseerd heeft. Allard Willemse heeft de foto's en filmpjes gemaakt, mijn zwager Leendert Faber heeft het decor gebouwd, alle tekeningen en het schilderen van het decor is weer gedaan door Nicole Schots-Feijen en Bram Borrias heeft me geholpen met het geluid. En dan heb ik alleen nog de mensen genoemd die een grote bijdrage aan de voorstelling hebben geleverd. Daarnaast zijn er nog zeker tien mensen die een kleinere bijdrage hebben geleverd en zo zie je dat een voorstelling maken niet niks is.

d. Waarom heb ik deze voorstelling gemaakt?

Ergens in de herfst van 2013 luisterde ik toevallig naar de radio-uitzending waarin Spinder de Jan Wolkers prijs won. Ik was gelijk supernieuwsgierig naar het boek, door de liefde voor de natuur en door het geheim wat gelukkig niet verklapt werd. Niet lang daarna haalde ik het boek uit de bibliotheek en vond het zo mooi en zo spannend dat ik het af en toe even moest wegleggen omdat het gewoon te spannend was. Zo ontstond het idee om een voorstelling van Spinder te maken, zeker ook toen ik enkele jaren later met mijn zoontje het boek nog een keer las. Hij vond het ook superspannend en wilde de hele tijd maar weten wat het geheim was.

Daarna heb ik Simon van der Geest gevraagd of ik van zijn boek een voorstelling mocht maken en dat vond hij goed. Al snel merkte ik dat ik zo door het boek werd gegrepen vanwege het geheim waar maar niet over wordt gesproken in Spinder. Zelf ben ik op mijn elfde van Amsterdam naar Leeuwarden en ook daar werd niet over gesproken, alsof het een geheim was. Ik vind dit nu nog altijd wel eens moeilijk en daarom wil ik met deze voorstelling iedereen zeggen dat je ingrijpende gebeurtenissen niet een geheim moet laten worden, maar vooral met elkaar moet delen.

3. Lessuggesties voor Spinder

a. Voor de voorstelling

Je kunt kijken welke kinderen het boek Spinder gelezen hebben en vragen wat ze ervan vonden. Je kunt ingaan op dat het niet alleen een mooie voorstelling is, maar dat er ook heftige dingen in gebeuren, als ziekte (epilepsie) en dood. Ook kun je op het digibord de trailer bekijken op www.peterfaber.eu. Daarnaast is het goed om de eerste bladzijde van het boek voor te lezen. Dan weten de kinderen gelijk waar ze naar toe gaan en wat ze te wachten staat.

21 juni

Je weet niet wat je in handen hebt.

In dit schrift dat jij nu vasthoudt heb ik de oorlog beschreven tussen mij en mijn broer.

Op deze bladzijden ben ik een maand geleden begonnen om alles te vertellen over mijn insecten. En over mijn broer en onze geheimen.

Ik wist toen nog niet hoe het uit de hand zou lopen.

Sommige geheimen kunnen maar het best bewaard blijven, diep onder de grond.

Sommige geheimen kruipen uit zichzelf heel langzaam naar buiten. Sommige geheimen stinken en vreten overal gaten in.

Laat dit schrift nooit in verkeerde handen vallen!

Ik weet niet of jijzelf goede of verkeerde handen hebt. Ik hoop goede. Ik ken je niet, en toch ga ik jou alles vertellen. Iemand moet het weten.

Maar beseef waar ik je mee opzadel. Als je dit hebt gelezen, is er geen weg meer terug.

Weet dat ik je ga meesleuren in onze oorlog. Als je daar geen zin in hebt, of als je het niet durft aan te horen, moet je nu stoppen met lezen en moet je dit schrift opbergen.

Ergens waar het alleen gevonden kan worden door iemand die geheimen kan bewaren. Iemand met goede handen.

Maar ik denk niet dat je dat wilt doen want je bent nog steeds aan het lezen.

Zie je wel: jij hebt goede handen.

Dit briefje plak ik voorin, zodat je weet waar je aan begint. Een maand geleden was dit schrift nog leeg. Ik heb het uit de kast gepakt, ben in mijn kelder gaan zitten en heb de eerste bladzijden geschreven. Het was de dag dat mijn broer de oorlog verklaarde.

b. Voor of na de voorstelling

In de voorstelling komen veel onderwerpen en thema's aan bod. Hier onder zijn er een heel stel samen met mogelijke lesideeën. Ik laat het aan de leerkracht om te bepalen om er voor of na de voorstelling iets mee te doen. Als er in de klas kinderen zijn die van dichtbij te maken hebben gehad met ziekte en/of dood, dan is goed om te overwegen het hier voor de voorstelling over te hebben. (zie kopje ziekte en dood)

Insecten

- Hidde is gek op insecten en weet er van alles van. Welke insecten kennen de kinderen eigenlijk allemaal

- Ga ook eens op zoek naar insecten. Ga met de klas buiten op zoek gaan naar insecten

Kijk eens hoeveel insecten je ziet en hoeveel verschillende soorten. Zoek hier iets over op Welke leuke weetjes weten jullie te vinden?

- Hidde zou wel een bidsprinkhaan willen zijn. Dan zou hij Jeppe wel kunnen verslaan. Welke eigenschap van een insect zou jij wel willen hebben

En welke eigenschap van een insect heb jij eigenlijk wel een beetje?

Je kunt de kinderen ook een insect laten tekenen of er een foto van laten maken

- Bij de Vlinderstichting kun je het pakket 'Koolwitjes in de klas' kopen. Je kunt dan met de klas je eigen vlinders kweken en loslaten. Ook kun je onderzoeken of je echt roze vlinders kunt kweken <https://www.vlinderstichting.nl/koolwitjes-in-de-klas/koolwitjes-bestellen>

- In de voorstelling heeft Hidde een rap gemaakt over een vlinder en een spin. Dit is op de muziek van I'm sexy and I know it van LMFAO. Je kunt de kinderen in groepjes een eigen tekst laten maken en deze aan elkaar laten horen (karaoke versie is te vinden op youtube)

- Maak met een groepje kinderen zelf eens een Freek Vonk filmpje

- Geheimen

Wanneer is iets een geheim en wanneer moet je een geheim nu wel of niet vertellen?

Wie kan er een voorbeeld geven?

In de voorstelling wordt de dood van Ward een geheim tussen Hidde en Jeppe. Wie heeft er ook wel eens een ingrijpende gebeurtenis meegemaakt?

- Broers / Zussen

Aan de hand van stellingen met ja/nee antwoorden ga je kijken hoe het broers/zussen contact is van de kinderen in de klas. De kinderen moeten steeds in het ja of nee vak gaan staan. Na elke vraag kan je één of enkele kinderen de gelegenheid geven iets te vertellen.

Bv: Heb je een broer ja/nee

Doen jullie wel eens iets leuks samen ja/nee

Heb je wel eens ruzie met je broer / zus ja/nee

Hebben jullie elkaar wel eens geslagen ja/nee

enz.

In deze oefening kun je ook vader en moeder meenemen en zelfredzaamheid (wie komt er wel eens thuis als er niemand is? Vind je het fijn om alleen thuis te zijn? Wie kan er koken / een ei bakken / warme chocolademelk maken? enz. Deze kun je afwisselen met vragen over broers en zussen zodat ook kinderen die geen broers of zussen hebben actief mee blijven doen.

- Creatieve oplossingen bedenken

Hidde heeft een seinapparaat gebouwd om naar zijn glimworm te seinen zodat die zich niet zo alleen voelt. Voor zijn rozenkevers die heel graag rennen bouwt hij een racebaan zodat ze rondjes kunnen rennen.

Voor Lieke maakt hij een Spinder, voor Jeppe spant hij dunne draadjes als een web rondom het luik van de kelder zodat hij hoort wanneer Jeppe er aan komt. Om Bor te roepen bindt hij een briefje aan een nachtvlinder en met Bor bedenkt hij een hinderlaag om Jeppe naar de kelder te lokken.

Zo gebruikt Hidde zijn insecten of de eigenschappen van insecten voor de vraagstukken die hij heeft.

Bedenk zelf eens hoe jij op deze manier kunt voorkomen dat je vader/moeder/broer/zus stiekem in je kamer snuffelt of hoe je het huis inkomt als er niemand thuis is en je je sleutel niet bij je hebt. Of hoe je iemand die je leuk vindt dat kunt laten weten enz. enz.

- Vriendschap

Hidde vindt Bor in eerste instantie maar een sukkeltje, toch ontstaat er verderop in de voorstelling een vriendschap tussen Hidde en Bor.

Wat is vriendschap eigenlijk?

Kun je vrienden zijn en ook af en toe ruzie hebben?

Wanneer is iemand je beste vriend?

- Vooroordelen

Wat zijn vooroordelen? Heb jij vooroordelen? Is het erg om vooroordelen te hebben?

- Verliefdheid

Hier kun je heel veel mee doen. Ik verwijs ervoor naar de week van de lentekriebels

De Week van de Lentekriebels is een nationale projectweek voor het speciaal- en basisonderwijs en vindt ieder jaar ergens in maart plaats. Deelnemende scholen geven een week lang les over weerbaarheid, relaties en seksualiteit. De projectweek helpt om deze thema's structureel in het schoolplan op te nemen.

www.weekvandelentekriebels.nl

- Ziekte en dood

Ward, de oudste broer van Hidde heeft epilepsie. Hij is hier zelfs aan dood gegaan. Heeft er iemand ook een vader / moeder / broer / zus / opa / oma / ander familielid met epilepsie?

Of iemand in de familie met een andere ziekte en daar wellicht aan dood is gegaan?

Is er iemand die hierover wil vertellen

- Na de voorstelling

is het goed om deze eerst even te 'laten zakken'. Er is veel gebeurd in de voorstelling en kinderen moeten de tijd krijgen dit te verwerken door even helemaal niks te hoeven.

Als de kinderen dan weer bij elkaar zijn kun je:

Een kringgesprek houden om de voorstelling te bespreken. Hierin kan bijvoorbeeld aan bod komen

- Vertel kort waar de voorstelling over ging

- Wat vond je leuk / spannend / verdrietig / stoer enz. en waarom?

- Wat vond je van het decor?

- Wat vond je van de muziek bij de voorstelling?

4. Tot slot

Ik hoop dat jullie genoten hebben van 'Spinder' en dat jullie veel plezier hebben beleefd aan de activiteiten vooraf en na afloop. Tot ziens bij een volgende voorstelling!

Bijlage 1.

Juryrapport Gouden Griffel 2013

Het verhaal van *Spinder* wordt gepresenteerd in de vorm van het dagboek van Hidde, alias Spinder, een eenzellige, intelligente jongen ('brainbroertje', 'wijsneus') van ongeveer 11 jaar. Spinder richt zich rechtstreeks tot de lezer die ooit zijn dagboek, dat een maand beslaat, in handen zal krijgen:

'Ik ken je niet, en toch ga ik jou alles vertellen. Iemand moet het weten.'

Door de dagboekvorm, waarbij de lezer ook nog eens rechtstreeks aangesproken wordt, ontstaat er een vertrouwensband tussen Hidde en de lezer. Dichter op de huid van een romanfiguur kun je niet zitten, een intensere blik op diens zielenleven is niet mogelijk. Ongemeen spannend is *Spinder*. Pagina's lang is er sprake van een geheim, dat pas aan het eind van het boek onthuld wordt. Je weet als lezer dat de dood van Hidde's oudste broer, Ward, daarmee te maken heeft. Maar wat precies?

Het uitgestelde antwoord op die vraag jaagt je als lezer van pagina naar pagina. Terwijl de virtuositeit waarmee Simon van der Geest zijn verhaal geschreven heeft, juist alle aanleiding geeft aandachtig te lezen. Dat valt je al op bij eerste lezing, maar herlezing brengt nog meer parels naar boven. Die parels schuilen in de inhoud: de 'oorlog' die hij met zijn oudere broer Jeppe voert, hun geheimzinnige deal, hun eenzaamheid en schuldgevoel, het radeloze verdriet van zijn moeder, de ontluikende verliefdheid op Lieke en de beginnende vriendschap met Bor.

Maar de schoonheid van *Spinder* is evenzeer in de taal te vinden, met neologismen als 'drumbardementen' en 'brommerpizza'. Hidde vergelijkt de mensen om zich heen en het gedrag dat ze vertonen (overigens ook zijn eigen gedrag) met de insecten die hij houdt. Alles krioelt, kruipt en fladdert om hem heen, zoals het ook in zijn hoofd krioelt, kruipt en fladdert.

De confrontaties tussen Jeppe en Hidde worden onverbloemd beschreven en laten de lezer soms onthutst achter. Maar subtiel wordt de haat-liefde verhouding tussen de broers geduid en worden er in dat verband mogelijke verklaringen aangereikt, die verre van eendimensionaal zijn. Daar is het psychologisch inzicht van van der Geest te groot voor. Tussen de beide broers is het uiteindelijk niet koek en ei, maar er gloort een nieuw begin. Na *Dissus* (2010) heeft Simon van der Geest opnieuw een meesterlijk boek geschreven, passend en overtuigend geïllustreerd door Karst-Janneke Rogaar. De symbolisch geladen bevrijding in het open veld van alle insecten die Hidde in potjes en bakken gevangen hield, is een grandioze apotheose, die de lezer na de pagina's durende beklemming de longen vol lucht doet zuigen. Eindelijk vrij.

Virtuoos geschreven, spannend, beklemmend, psychologisch overtuigend – dit meesterwerk is het allemaal. De Griffeljury kent unaniem en met het grootst denkbare genoegen de Gouden Griffel 2013 toe aan *Spinder* van Simon van der Geest.